

23.3.2012

MK

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntö VM 125:02/2007

Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Valtionvarainministeriö on pyytänyt päätöksentekoa ja jatkokehittämistä varten lausuntoa julkaisusta Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt (Valtiovarainministeriön julkaisu 2/2012). Julkaisu on Julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistäminen -työryhmän loppuraportti. Työeläkevakuuttajat TELA on saanut lausuntopyynnön tiedoksi, ja katsomme tarpeelliseksi lausua seuraavaa.

- Pidämme hyvänä raportissa esitettyjä tavoitteita lisätä perustietovarantojen käyttöä, yhtenäistää käyttöehtoja ja luoda tietojen käyttöä varten avoimen datan lisenssimalli sekä pyrkimystä muuttaa julkishallinnon tietojenluovutus pääsääntöisesti maksuttomaksi.
- Raportin pohjalta tehtävissä päätöksissä ja jatkokehityshankkeissa on noudatettava julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (10.6.2011/634) 3§:n periaatetta ja pidettävä työeläkejärjestelmä julkishallinnon tietoluovutussäädösten ulkopuolella.
- Jatkotyössä on kuitenkin varmistettava, että lakisääteistä työeläketurvaa hoitavat työeläkealan toimijat saavat viranomaisilta kaikki tätä tehtävää varten tarvittavat tiedot veloitusetta samalla tavoin kuin viranomaiset saavat toisiltaan tietoja raportissa esitetyn maksuperiaatteen 1 mukaisesti.

Yleistä

Työeläkevakuuttajat TELAn jäseniä ovat kaikki Suomessa lakisääteistä työeläkevakuuttamista hoitavat toimijat. Osa jäsenistämme on julkisen sektorin toimijoita, osa yksityisiä yrityksiä ja muita yksityisoikeudellisia toimijoita. Työeläkejärjestelmässä, johon kuuluu TELAn jäsenten lisäksi myös Eläketurvakeskus, ylläpidetään kansallisesti merkittäviä rekistereitä kuten ansaintarekisteriä, joka sisältää kaikki Suomessa vakuutetut työsuhteet, ja eläkerekisteriä, jossa on kaikki työeläkepäättökset. Työeläkejärjestelmän keskusrekisterien sisällöstä ja niiden tietojen luovutuksesta viranomaisille ja sosiaaliturvaa hoitaville tahoille vastaa Eläketurvakeskus. TELAn jäsenillä eli yksittäisillä työeläkelaitoksilla on kahdenvälistä tietojenvaihtoa viranomaisten kuten Kelan ja verottajan kanssa esimerkiksi silloin, kun tiedot vaikuttavat yksittäisen maksettavan eläkkeen määrään. Koska kyse on kansallisesti merkittävistä tietovarannoista ja merkittävästä kansalaisten sosiaaliturvaan vaikuttavasta toiminnasta, katsomme, että raportin pohjalta tehtävissä pää-

23.3.2012

MK

töksissä ja jatkokehityshankkeissa pitää huomioida erikseen myös työeläkejärjestelmä ja samalla huomioida niiden työeläke toimijoiden asema, jotka eivät ole viranomaisia vaan yksityisoikeudellisia toimijoita.

Lausunnon kohteena oleva raportti käsittelee nimensä mukaisesti julkishallinnon tietojenluovutuksen periaatteita ja käytäntöjä. Siinä ei kuitenkaan tarkasti määritellä, mitä julkishallinnolla raportin yhteydessä tarkoitetaan. Raportissa viitataan mm. lakiin julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (10.6.2011/634), jonka 3§:ssä on säädetty, että lakia ei sovelleta työeläkkeitä toimeenpaneviin yhtiöihin ja yhteisöihin. Myös lausunnon kohteena olevan raportin pohjalta tehtävissä päätöksissä ja jatkokehityshankkeissa on syytä noudattaa samaa periaatetta ja pitää työeläkejärjestelmä erillään julkisen hallinnon viranomaisia velvoittavasta sääntelystä.

Maksuja koskevat periaatteet

Pidämme hyvänä raportissa esitettyä tavoitetta selkiyttää tietojen luovutukseen liittyviä maksukäytäntöjä, lisätä julkisen sektorin hallussa olevien tietojen käyttöä silloin, kun se on tietosuojalainsäädännön mukaan mahdollista, ja periaatetta luovuttaa tiedot ensisijaisesti maksutta tai pelkin irrottamiskustannuksin.

Raportissa esitetään tietoluovutuksista perittäviin maksuihin kahta periaatetta. Periaatteen 1 mukaan viranomaisten välisestä tiedon sähköisestä vakiomuotoisesta luovutuksesta viranomaistarkoituksiin ei peritä maksua. Mielestämme myös työeläkejärjestelmän toimijoiden kohteleva maksuperiaatteen 1 mukaisesti on perusteltua silloin, kun toimijat tarvitsevat viranomaisilta tietoja työeläkelainsäädännön toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamiseen. Saman periaatteen pitää koskea myös niitä palveluntuottajia, jotka hoitavat näitä tehtäviä työeläkejärjestelmän toimijoiden lukuun kuten esimerkiksi Arek Oy:ä.

Työeläkealan tietojenvaihto viranomaisten kanssa on pyritty mahdollisuuksien mukaan keskittämään Eläketurvakeskuksen kautta tapahtuvaksi. Järjestelyllä on pyritty tietojenvaihdon kustannustehokkaaseen hoitamiseen. Myös yksittäiset työeläkelaitokset luovuttavat viranomaisten tarvitsemia tietoja lähtökohtaisesti ilmaiseksi. Tämä kaikki aiheuttaa kustannuksia työeläkejärjestelmälle ja nämä kustannukset katetaan työeläkemaksuilla. Työeläkejärjestelmän osalta nykytilannetta voisi kuvata siten, että työeläkejärjestelmä osallistuu maksuttomien tietoluovutusten kautta julkishallinnon toimeenpanokustannusten maksamiseen.

Tätä varten pidämme hyvänä ja työeläkejärjestelmän taloudellisen kestävyuden kannalta perusteltuna Eläketurvakeskuksen omassa lausunnossaan esittämää käytäntöä, jossa Eläketurvakeskuksella olisi oikeus periä tietojen luovutuksista ja rekisteripalveluistaan omakustannusperusteisia maksuja julkisen hallinnon viranomaisilta.

Avoimen datan lisenssimalli

Julkishallinnon rekisterien tietosisällön käyttöön esitetty avoimen datan lisenssimalli tuo selkeyttä ja lisää tietojen käyttömahdollisuuksia ja on siksi mielestämme kannatettava ehdotus. Avoimen datan lisenssimallia ei pääsääntöisesti voida so-

23.3.2012

MK

veltaa työeläkejärjestelmän rekistereihin, koska niissä olevista tiedoista valtaosa on eri lakien perusteella salassa pidettävää.

Perusrekisteritietojen käyttöehdot

Kannatamme raportin tavoitteita luoda viranomaisten ylläpitämille perusrekistereille yleiset ja yhtenäiset käyttöehdot siltä osin kuin se on muu lainsäädäntö huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Raportin liitteenä 7 olevia käyttöehtoja pidämme pääosin hyväksyttävänä. Kuitenkin käyttöehtojen kohdassa 9 määritellään perusrekisterissä olevien tietojen maksullisuuden periaatteet nähdäksemme tavalla, joka on ristiriidassa itse raportin kohdassa 2.3 mainittujen maksullisuutta koskevien periaatteiden kanssa. Raportin periaatteet lähtevät tietojen maksuttomuudesta tai enintään irrotuskustannusten tasoisten maksujen perimisestä. Käyttöehdoissa viitataan edelleen nykyisiin maksuperustelain säännöksiin ja esimerkiksi muiden suoritteiden hintojen todetaan määräytyvän liiketaloudellisin perustein, eli ne hinnoiteltaisiin katteellisiksi. Tämä ristiriita näyttäisi vaativan ehtojen selventämistä, vaikka raportissa (s. 40) maksuperustelain 5 §:n arvioidaankin olevan sovellettavissa kaavailtuihin maksuja koskeviin periaatteisiin.

Ehdotetut toimenpiteet

Koska lakia julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (10.6.2011/634) ei sovelleta työeläkealaan ja koska tätä periaatetta ei ole tämän raportin pohjalta tehtävässä jatkotyössäkään syytä muuttaa, emme katso tarpeelliseksi kommentoida ehdotettuja toimenpiteitä yksityiskohtaisesti.

TYÖELÄKEVAKUUTTAJAT TELA

Suvi-Anne Siimes
toimitusjohtaja